

POZNAŃSKI ZWIĄZEK KRĘGLARZY 1934 – 1939 (3)

Baza, kluby, działacze i zawodnicy

Związki kręglarskie w Poznaniu w okresie dwudziestolecia międzywojennego nigdy nie posiadały własnej kręgielni związkowej. Jak pamiętamy, próby budowy takiego obiektu przez Polski Związek Klubów Kręglarskich zakończyły się rozpadem związku. W tej sytuacji Poznański Związek Kręglarzy uznał jako „związkowe” tylko dwie kręgielnie, de facto prywatne – „Zielonogród” przy ul. Dolna Wilda i „Sportowa” (dawniej „Boulevard”) przy pl. Nowomiejskim (obecnie Cyryla Ratajskiego). Baza kręglarska, jaką dysponował Związek, zmniejszyła się znacznie, pomimo że Poznań posiadał wówczas prawie 20 kręgielni. Większość z nich była jednak w stanie technicznym nie odpowiadającym kręglarzom sportowym i służyły wyłącznie dla rozrywki i okolicznościowych turniejów rekreacyjnych. Właściciele tych kręgielni nie byli zainteresowani rozgrywaniem na nich zawodów sportowych, gdyż blokowało to dostęp szerszej publiczności nie przynosząc większych korzyści materialnych. Właściciele tych dwóch kręgielni związkowych byli równocześnie zaangażowani w działalność klubową i związkową, w czym należy się dopatrywać ich przychylności dla sportu kręglarskiego i ambicji posiadania kręgielni nadającej się dla sportu. Siłą rzeczy, przy tych dwóch kręgielniach koncentrowało się więc życie sportowe klubów zrzeszonych w Poz.ZK. Były to kręgielnie o dwóch torach parkietowych.

Wśród klubów po początkowych sukcesach sportowych i organizacyjnych KK „Jedność”, na czoło wysunęły się kluby o bogatych tradycjach: KK „Stella” i KK „Rzut Oka”. Dołączył do nich KK „Mars” i odgrywający coraz ważniejszą rolę nowopowstały KK „3x9”. Klub Kręglarski „Jedność” powstał w 1923 roku, a jego współzałożycielem i prezesem w latach 1928 do 1939 był Antoni Jasiak. Klub Kręglarski „Stella” założono w 1920 roku. KK „Mars” założony został ok. 1920 r., jako klub mniejszości niemieckiej. Od połowy lat dwudziestych był dostępny dla każdego. Był członkiem PZKK, Pol.ZK i Poz.ZK. Działał do 1939 r. reprezentując zawsze dobry poziom sportowy i organizacyjny. Czołowi zawodnicy i działacze tego klubu to: Egon Heerde, Paweł Schendel i Stanisław Łopaczyk.

KK „3x9” założyli na początku lat trzydziestych, w kwietniu 1933 r., młodzi pracownicy Zakładów H. Cegielski. Klub wychował nie tylko bardzo dobrych kręglarzy, jak: Józef Gibowski, Gerard Standar, Stanisław Tomczyk i Wojciech Zieliński, ale coraz częściej zawodnicy jego angażowali się w działalność związkową. Podobnie było w KK „Rzut Oka”, do którego należeli tak aktywni w sporcie i działalności organizacyjnej kręglarze, jak bracia Kazimierz (1894 – 1973) i Józef Szczeblewscy (1900 - 1977) oraz Stanisław Petras. Klub ten powstał w 1922 roku założony przez Bolesława i Leona Widermańskich oraz braci Szczeblewskich. Od początku należy do wszystkich kolejnych związków poznańskich, angażując się w ich działalność sportową i organizacyjną.

Wielkopolski Klub Kręglarzy założony w 1919 roku początkowo odnosił niemałe sukcesy sportowe, ale pod koniec lat trzydziestych poważnie ograniczył swą aktywność. Bardzo rzadko uczestniczył w imprezach związkowych KK „Olimpia”, który zrzeszał głównie prawników, ograniczając się do kontaktów międzyklubowych. Słabą aktywność przejawiał także KK „Patria” (zał.1920 r.). Nie zdążył, ze względu na wybuch wojny, włączyć się do działań sportowych jedynego przedstawiciela „terenu” – KK „Dziewiątka” z Czarnkowa (zał. 1930 r.). Zarówno temu klubowi jak i innym z województwa, jak np. „Polonii” Środa (zał. 1926 r.), czy KKK z Szamotuł (zał. ok1930 r.), na przeszkodzie w angażowanie się w działalność sportową w ramach Związku stanęły trudności finansowe i słaby stan techniczny kręgielni na której grali.

Poza udziałem w rozgrywkach związkowych, kluby organizowały liczne mecze

towarzyskie międzyklubowe oraz rozgrywki wewnątrz klubowe o tytuł mistrz klubu („króla”), czy też okazjonalne turnieje, jak „kulania gwiazdkowe”.

Większość klubów posiadała własne statuty, chociaż niewiele z nich było oficjalnie zarejestrowanych: KK „Rzut Oka”, KK „Polonia” i prawdopodobnie Wielkopolski KK. Członkowie klubów posiadali legitymacje klubowe, płacili składki oraz za tzw. „dziury” w trakcie zawodów i treningów – tj. rzuty zerowe. Były to główne i nierzadko jedynie źródła dochodów klubów.

Liczba zarejestrowanych w Związku zawodników była niewielka i na początku 1938 r. wynosiła 95 kręglarzy (oryginalna lista w zbiorach autora). Czyniło to średnio 9 członków na zarejestrowany klub. Wybitnym kręglarzem i działaczem był Łucjan Żelazny (1908 – 1952). On, jego brat – Henryk (1910 – 1945), Leon Wiśniewski i Tomasz Ziętowski stanowili nie tylko podporę sportową i organizacyjną klubu „Stella” (zał. 1920), ale równocześnie rozwijali bogatą działalność w Związku. Łucjan Żelazny był niezwykle aktywnym naczelnikiem gry w Poz.ZK i motorem wszelkich poczynań Związku w zakresie organizacji rozgrywek sportowych. Cieszył się dużym autorytetem i uznaniem.

Podobnie wybitną postacią, o dużym autorytecie w Związku był Antoni Jasiak, który przesował Związkowi przez cały okres jego działalności. Urodził się 27.02.1913 r. w Poznaniu. Był właścicielem restauracji przy obecnej ul. Mielżyńskiego. Był jednym z inicjatorów powołania Ogólnopolskiego Związku Kręglarzy RP. W latach 1929 – 1930 pełnił funkcję ławnika. Zmarł podobno w latach siedemdziesiątych. Z innych działaczy związkowych należy wymienić Stanisława Petrasa, członka KK „Rzut Oka” w latach 1926 – 1939, a od 17.01.1928 do 30.08.1929 r. prezesa tego klubu. Ważną postacią w Związku był Tomasz Ziętowski, członek KK „Patria”, a od ok. 1933 r. KK „Stella”. W latach 1934 – 1939 pełnił w Związku funkcję najpierw ławnika, a później skarbnika i łącznika Poz.ZK z IBA i DKB. Należał do współzałożycieli OPZK RP, zmarł w 1952 r.

Założycielem i presem KK „Polonia” był w latach 1929 – 1949 Witalis Dorożala (1906 – 1988), wybitny muzykolog, aktywny organizator i działacz ruchu śpiewaczego w Wielkopolsce, wieloletni prezes Zrzeszenia Chórów Wielkopolskich.

Perturbacje organizacyjne związków pod koniec lat dwudziestych i w połowie lat trzydziestych, czynniki zewnętrzne oraz odejście od masowego charakteru gry poprzez formalizację stowarzyszeń, sprawiły poważne zmniejszenie liczby uprawiających tę dyscyplinę. Mimo to znaczenie Związku dla rozwoju tego sportu w Polsce, dla wykształcenia jego sportowego charakteru, poprawy stanu bazy i wyobrażenia o nowoczesnym sporcie kręglarskim, było w tym czasie bardzo istotne. Związek uczynił także dużo dla zjednoczenia polskiego kręglarstwa, czego szczególne znaczenia uświadomiono sobie po nieudanej wyprawie do Berlina. Zaslugą wreszcie Poznańskiego Związku Kręglarzy było skupienie wokół idei związkowej grupy młodych kręglarzy, którzy gdy minął koszmar wojny światowej z zapałem przystąpili do reaktywowania klubów i ponownego tworzenia struktur związkowych. /CEGE/

K.K> „Polonia” Poznań –1938r.
Stoją od lewej: A. Gaźnicki, S. Pawełczak, E. Lemke, M. Nowak, S. Dolny, B. Szwarz, siedzą do lewej: K. Małeckci, A. Krupski, W. Dorożala, M. Andrut, F. Grygiel i R. Kornas.

Klub Kręglarski „Rzut Oka” – ok. 1936 r.

Od lewej stoją: H. Żelazny, B. Linke, J. Szczeblewski, K. Szczeblewski, B. Jęsko, P. Nowakowski, siedzą: K. Bischof, S. Petras, W. Schab, L. Wolniewicz, K. Czajka.

Klub Kręglarski „Pogoń” Poznań – ok. 1935 r. – w górnym rzędzie w środku – Łucjan Żelazny, w dolnym rzędzie drugi z lewej – Franciszek Klause